

T. KÖZÉP- Tisza

TARTALOMBÓL:

TALLÓZÓ
A hazai
vízgazdálkodás
távlati feladatai
2. oldal

**A Közép-Tisza-
vidéki vízellátás
története**
4. oldal

A KÖZÉP-TISZA-VIDÉKI KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG LAPJA

XXIX. évfolyam, 2. szám • 2007. május

Árvízvédelem – aktualitások

Közel már egy teljes – „vízügyes” szemmel esemény- és élménydús – év telt el a 2006. évi rendkívüli jelzővel illelhető árhullám óta, mely mindannyiunk számára hasznos, a jövőben is alkalmazható és esetlegesen felhasználható tapasztalatok megszerzésének lehetőségét ölelte fel a 2006. évi árvízvédekezéstől, a rekonstrukciós munkák elvégzésén át, a tavalyi év eseményeinek elemzéséig és kiértékeléséig. Felidézve az elmúlt év április-májusi hónapok felfokozott „feszített víztükrű” hangulatát, elmondható, hogy a 2006. év számos olyan helyzet elé állította a szakembereinket, amelyekkel akár több év (évtized) elteltével sem igen találkoztak volna.

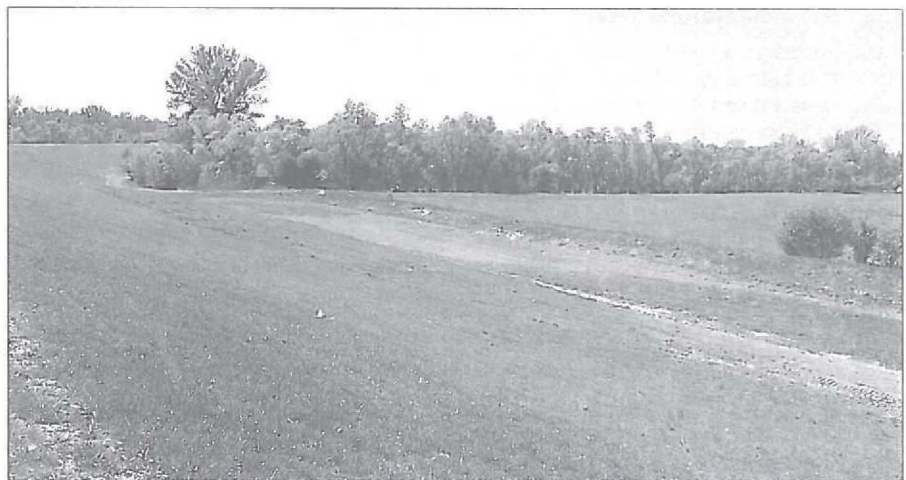
Az árvízi védekezés és a helyreállítási munkák során végzett geotechnikai feltárásokon előkerültek olyan a töltés építési-fejlesztési ütemekhez tartozó régi keresztmetszelvevények, melyek számos tanulsággal szolgáltak számunkra az építési rétegek elkülönült meghatározásához. Feltárára került például az Istvánházi töltésszakaszon elvégzett töltéstest teljes átvágása, az új nyomvonalon történő védmű kiépítését követően. Jól megjegyezhető volt a talajmechanikai vizsgálatok eredményeinek elemzésekor, hogy a mértékadó árvízszintet megközelítő, és az azt meghaladó árvízi vizálások jelentősen csökkentik az árvízvédelmi fővédvonalai töltéseink védképességét, mivel a mértékadó árvízszint fölötti vizek a töltés felső -1 m vastag rétegét egy tartós vízállás esetén átáztatják és az esetlegesen átszivárgó víz

a mentett oldali rézstűt (ami általában alacsonyabb vízzárósságot mutat, mint a víz oldali töltéstestrész) megterhelve elősegíti a töltéstrész suvadását. A felső -1 m-es réteg az időjárási igénybevételeknek (átlagos 80 cm-es átfagyás - fellazulás) folyamatosan ki van téve, nem tud olyan teherbírást (teljes vízzárósságot) produkálni, mint az alatta lévő rétegek, ezért a folyamatos és egyenletes teherbírást elérése érdekében a töltéstest felső rétegét folyamatosan jó karban kell(ene) tartani.

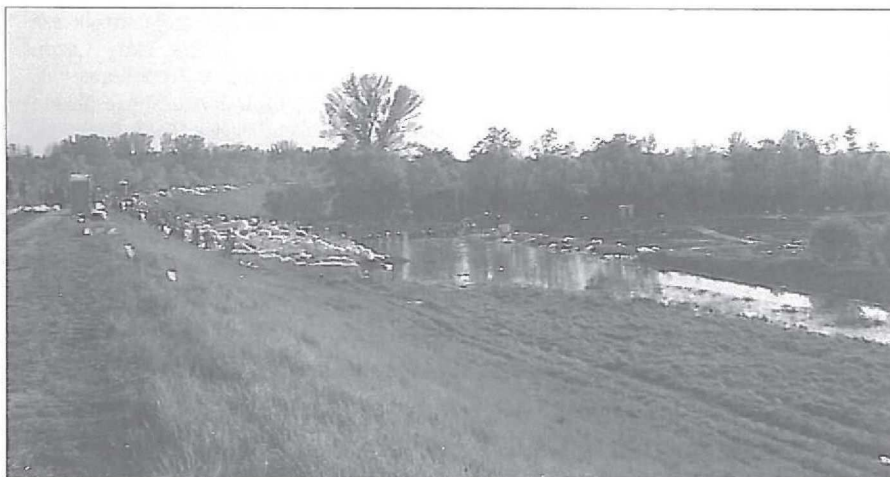
A Körös-zugi és a suvadásal érintett szakaszokon (összesen 8 munkaterületen) egységesen azt az elvet követve került kialakításra a

helyreállítási munkafolyamat, miszerint a vízdoldali töltéstest vízzárósságának fokozása mellett - természetesen a vízzáró agyagfógtól kezdve a töltéskorona felső -1 m rétegét is beleértve - egy homogén, közel teljesen vízzáróra tömörített agyagaplan kialakítását kell elvégezni, miközben a töltéstestbe esetlegesen beszivárgó víz a védműből való kivezetésével kell megoldani a mentett oldal tehermentesítését.

Az ugyancsak rekonstrukcióval érintett Gutenberg téri támfal helyreállításának kivitelezésekor sor került a különböző anyagú és szerkezetű támfal kialakítások megerősítésé-

Hármas-Körös 0+500 tkm - 2007. április

Hármas-Körös 0+500 tkm - 2006. április

re, szigetelésére, vízzáróvá tételére, megemelésére, az egységes és esztétikus városképi megjelenés érdekében a támfal mészkőlap burkolattal történő ellátására, lejáró lépcső építésére a Tiszához, valamint a mentett oldalon a támfal mentén szervízút létesítésére.

A Tiszavárkonyban végzett megrongálódott szakasz helyreállítási munkái feltehetően 2007. májusára befejeződnek. A partcsúszás kószórással történő stabilizálása, a szakadópart rendezése és a vízkivételi mű műtárgyának megépítése elkészült, azonban a tervezett vízkivételi mű szívó- és nyomócsövének, valamint szivattyújának elhelyezése hiányzik még, ami az év eleji kisebb árvíz miatt tolódtott el.

A helyreállított védbiztonságú szakaszokon a jövőbeli védekezési költségek jelentősen lecsökkennek, mivel ott feltehetően csak figyélőszolgálat ellátására lesz szükség.

Jelenleg is folyó árvízvédelmi építési munkák a KÖTI-KÖVIZIG területén:

- Tiszaroffi árapasztó tározó építése,
- Tisza bp.-i töltésfejlesztésének kivitelezése a Tiszaroffi árapasztó tározó mentén,
- Bivaly-tói árvízvédelmi töltésszakasz áthelyezésének kivitelezése.

Tervezési előkészítés alatt vannak:

- Tiszaroffi árapasztó tározó vízbeeresztő ill. leeresztő műtárgya,
- Hanyi-Tiszasülyi árapasztó tározó,
- Nagykunsági árapasztó tározó,
- Tisza hullámtér rehabilitáció I. (lefolyási viszonyok javítása),
- további Tisza hullámtér rehabilitáció II. (lefolyási viszonyok javítása).

Az Igazgatóságunkat érintően a jövőbeli fejlesztési munkák között szerepelnek az alábbi projektek, melyeket a Környezeti és Energetikai Operatív Program (KEOP) keretében, pályázat útján tervezünk megvalósítani (zárójelben a projekt tervezett kezdési időpontjai):

- a Hármaskörös jobb parti Körös-zugi tér-

seben fővédvonal fejlesztése (HK jp. 2+000-10+300 tkm és HK jp. 35+450-41+800 tkm szelv. között) /2008./,

- a Tisza folyó bal parti Körös-zugi térségben fővédvonal fejlesztése (Tisza bp. 0+000-6+000 tkm szelv. között) /2009./,
 - Szolnok város térségi fejlesztése a Tisza jp. és bp. árvízvédelmi szakaszokon (Tisza jp. 58+500-62+680 tkm; 65+478-66+458 tkm és Tisza bp. 81+650-86+800 tkm szelv. között) /2008./,
 - magasparti fővédvonal kiépítése a Tisza jobb parti 10.01.-es árvízvédelmi szakaszon (Tisza jp. 19+550-55+500 tkm szelv. között) /2009./,
 - a Zagyva jp. és bp. visszaduzzasztással érintett szakaszain fővédvonal fejlesztése, Szolnok és Zagyvarékas térségében (Zagyva jp. 12+100-23+270 tkm és Zagyva bp. 12+800-27+409 tkm szelv. között) /2010./.
- Az árvízvédelmi fővédvonal töltésfejlesztések esetében a vízdoldali agyagék beépítését, vízdoldali töltéstest vízzáró képességének nö-

velését, a töltéstestből a víz kivezetésére a mentett oldalon drénszivárgó rendszer kiépítését, mentett oldali részü 1:3 hajlással történő kialakítását és a korona megfelelő magassági szintre történő kiépítését tervezzük megvalósítani (10.01.-es, 10.05.-ös, 10.06.-os és 10.08.-as árvédelmi szakasz). A magaspartok esetében a végleges nyomvonalon az ideiglenes védművek végleges kiépítése történik majd meg (10.01.-es árvédelmi szakasz). A Szolnok város belterületén tervezett térségi fejlesztésen belül egy 950 fm hosszú szakaszon új támfal építése és új rézsűburkolat kialakítása kerül megépítésre. A Zagyva folyó töltései a tiszai visszaduzzasztással érintett Szolnok – Újszász közötti szakaszon csak részben épültek ki az előírt magassági és keresztmetszeti méretre, ezért ezen a szakaszon a beavatkozás töltésáthelyezést, magasztást, támfalépítést, víz- és mentett oldali erősítést, töltéstest szivárgó építését irányozza elő (10.02.-es árvédelmi szakasz).

Horváth Lajos

TALLÓZÓ

A hazai vízgazdálkodás távlati feladatai

Javaslatok tervezési munkák megkezdésére, a klímaváltozás és Magyarország sajátos földrajzi helyzetének figyelembevételével

A klímaváltozás várható hatása Magyarországra

Magyarországra is érvényesek azok a meteorológiai és hidrológiai változások, amelyek – kompetens szakértők véleménye szerint – Földünk egészére várhatók, tehát a csapadékoknak és a folyók vízszállításának a megszokottól szélsőségesebb lesz, vagyis az árvízhozamok megnövekednek és a kisvízhozamok lecsökkennek; a talajvízkészletek rohamosan fogyni fognak, a talajvízszintek lecsökkennek. Hazánk sajátos helyzetének következményeként a Kárpát-medence tektonikájában előfordul majd, hogy a Körösök időnként csaknem kiapadnak, a Tisza a kisvízek, sőt még a középvízek időszakában sem tudja majd a Körös-völgyet táplálni; a Duna kisvízei és kisebb középvízei idején, egyáltalán nem lesz hajózható, a Bős-i csatorna torkolatától egészen a magyar-szerb határ alatti vízlepcső duzzasztott teréig. Hazánk fizikai – topográfiai, geológiai, hidrológiai – helyzete folytán várható két súlyos következményű körülményre kell rámutatnom. Az egyik a vízlefolvás nagymértékű megváltozása a Dunán várható az első fél év alatt. Az Alpokban a felmelegedés következtében a téli és tavaszi csapadék nem fog hó alakjában tározódni, hanem késő tavaszi esővel párosulva fog lefolyni, és így nem fogja a rendszerint kora nyári, száraz időszak kisvízeit a jelenlegi hóolvadásból származó vízzel gazdagítani. Ez a változás nyilvánvalóan nagy árvizeket és súlyos aszályokat okozhat. Másodsor: feltehető, hogy a „felvízi országok” (Ausztria, Szlovákia, Ukrajna, Románia) – vízkészleteik hatásosabb kihasználása és árvizeik csökkentése érdekében – minden tározási lehetőséget ki fognak használni. Ezek az új hegyvidéki

tározók hasznos és káros hatással lehetnek számunkra, üzemeltetésük módja szerint. Ezeket a terveket meg kell ismernünk, meg kell vizsgálnunk és a számunkra esetleg kedvezőtlen elképzeléseket meg kell tárgyalnunk. El kell érniünk, hogy számunkra elfogadható megoldások jöjjenek létre (esetleg az Európai Unió szakértőinek segítségével).

Szükséges felkészülés a klímaváltozásra

Ebben a tanulmányban, amit „üzenetnek” is nevezhetnék, nem foglalkozom a vízgazdálkodás aktív és passzív ágazatának részletes vizsgálatával, hanem csak azokkal a nagy vízpépítési művekkel, amelyeknek a létesítését feltétlenül szükségesnek tartom a klímaváltozás miatt várható árvízkatasztrófák elkerülése, a vízellátás (öntözés, ivó- és ipari vízszolgáltatás) és a biztonságos hajózás, továbbá a vízi energia hasznosítása érdekében. Ezeknek a vízpépítési műveknek a vázlatos tervezését mielőbb el kell kezdeni azért, mert a részletes kiviteli tervek kidolgozása hosszú időt (több évet is) és széleskörű kutatást igényel. Ezen felül ezek a létesítmények igen költségesek; ezért a gazdasági, szociális és környezetvédelmi szempontból legkedvezőbb tervváltozatot kell kiválasztani és a részletes (kiviteli) tervezésre és építésre előkészíteni.

A klímaváltozásnak már az előbb felvázolt hidrológiai következményeiből nyilvánvaló, hogy viszonylag rövid időn belül, tehát 20-30 év múlva (talán még korábban is) létre kell jönnie a Duna- és a Tisza-völgy összeköttetésének. Tehát a Duna-Tisza Csatorna tervezését, a szóba jöhető változatok összehasonlítását azonnal meg kell kezdeni, hogy röviddel ezután megindulhasson a kiviteli

tervek elkészítése. (A tervezésnek ezt az előrelátó módját nevezem távlati tervezésnek.) A Duna-Tisza Csatorna létesítésének célja: a Tisza-völgy, a Körös-völgy, továbbá a Duna-Tisza hátság felszíni vízellátása és talajvízeinek dúsítása, a mezőgazdaság, ivó- és ipari vízellátás, az egészségügy és környezetvédelem (arborétumok és élőhelyek) táplálása, a Duna és Tisza közötti hajózás, továbbá a vízienergia-termelés érdekében. Hangsúlyoznom kell, hogy a Hátság talajvízeinek szabályozását a Duna-Tisza Csatorna semmiféle változtatással sem lehet közvetlenül elérni; ezt a célt csak valamilyen felszíni vízrávezetéssel (pl. öntözéssel) lehet megvalósítani. ...

Sajnos a klímaváltozásnak a Tiszavölgy és a Körös-vidék vízgazdálkodására várható káros hatásait csak részben lehet hazánk területén létesítendő művekkel ellensúlyozni. Ezek a létesítmények: a Duna-Tisza Csatorna, a Tiszán már meglévő és a még építendő vízlépcsők és a Körösök vízlépcsői. A határainkon kívül épült (és még építhető) tározók számunkra kedvezőtlen üzemeltetése viszont súlyos károkat okozhat a Tisza-Körös vidéken; megnövelhetik az árvizeket és csökkenthetik a kisvízeket. Feltételezhető, hogy ezek az országok (Szlovákia, Ukrajna, Románia) újabb hegyvidéki tározók méretezésénél és üzemeltetési programjaik elkészítésénél figyelembe veszik a klímaváltozás várható hatásait. Ezért feltétlenül szükség van egy olyan szoros együttműködés létrehozására, amely lehetővé teszi, hogy magyar szakértők részt vegyenek azoknak a műveknek a tervezésében, amelyek a Tisza és a Körös vízjárását károsan befolyásolhatják. Ez a kooperáció esetleg az Európai Unió keretében, az Unesco Víztudományi Osztályának közreműködésével bonyolítható le. Ezt az együtt-

TALLÓZÓ

működést, ha még nem létezne, a legsürgősebben kezdeményezni kell! Az árvédelem, az árvízvédelmi biztonság helyreállítása, sőt fokozása a legfontosabb feladat, amivel a távlati tervezés során foglalkoznunk kell. Minden folyónkon, illetve azok különböző jellegű szakaszain gondosan meg kell állapítani az árvízvédelmi biztonság jelenlegi állapotát, vagyis azt, hogy mekkora árvízszint, vízhozam, árhullám tartósság ellen van megvédve a környezet, továbbá meg kell becsülni a különböző okokból várható vízhozam és árvízszint növekedést, s végül meg kell vizsgálni, hogy milyen eljárásokkal és művekkel, vagy azok kombinációjával lehet a leghatékonyabban elérni az árvédelmi biztonság megnövekedését. Ennek a célnak az elérésére a következő műveletek és művek szolgálhatnak:

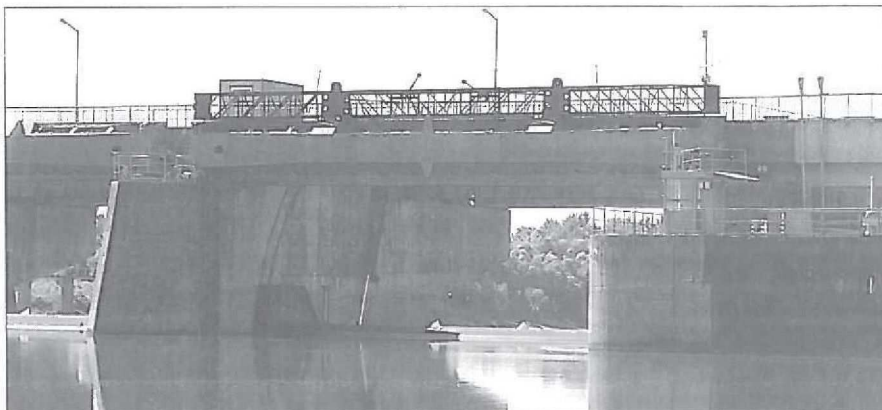
1. A folyómeder és a hullámtér kotrása.

2. A mederből és a hullámtérből mindazoknak az akadályoknak könyörtelen eltávolítása, amelyek az árvízlefolysást csökkentik. Véleményem szerint a folyómeder, a hullámtér és az árvédelmi töltés kialakítását kizárólag az ártéren élő emberek életének és otthonának, továbbá az ott lévő javaknak és infrastruktúrájának védelme szabja meg. Más szempontok, s így a jogos környezetvédelmi igények csupán az árvédelmi töltéseken kívül érvényesülhetnek.

3. Az árvédelmi töltések magasítása, megerősítése.

4. Oldaltározók létesítése. Ezek kétfélek lehetnek: száraz és vizes tározók. A száraz tározóban mezőgazdasági művelés folyik, elöntésére csak nagy árvizek idején kerül sor, az árhullám csúcsának a megcsapolásakor. Mivel így az elöntésre ritkán van szükség, a gyakorlatban az a szokás alakult ki, hogy az elöntési években a tározó tulajdonosa (művelője) kártalanításban részesül. A vizes tározót nem művelik meg, állandóan van benne víz. Az árvízmentes időszakokban különböző mértékű vízelborítást lehet benne engedni, de éppen ez a mérték az, ami körül szakértők között a vita folyik. Ha azt kívánjuk, hogy az árvízi befogadóképessége hatékony legyen, akkor csak nagyon kevés vizet szabad tartani benne. Ennek vízminőségi és közegészségügyi következményei könnyen beláthatóak: az aszályos időszakokban elposványosodhat, rovarok tenyésztelepévé válhat, sőt még a maláriát terjesztő anopheles is visszatérhet. Ha viszont magasra töltött tározót tartunk állandóan, akkor kicsi lesz az árvízi befogadóképessége, s így teljesen gazdaságtalan lesz az építése és az üzeme egyaránt. Az, hogy száraz vagy vizes tározókat létesítünk folyóink mellett, az nagyon sok helyi mezőgazdasági, topográfiai, talajtani, gazdasági és más tényezőtől függ, s alapos vizsgálatot igényel. A vízkészlet gazdálkodási célú tározóknál is szembe kell néznünk ezekkel a jövőbeni környezeti hatásokkal.

5. A felvízi szomszédos országokkal való kooperáció, amit már részletesebben megtárgyalunk. Jóllehet a vízerő-hasznosítás és a hidraulikus energiatárolás nem vízgazdálkodási, hanem energiagazdálkodási feladat,

Kiskörei duzzasztó

célszerű, hogy a „Vízgazdálkodási Távlati Tervezés” (továbbiakban VTT) keretében ezeket is tárgyaljuk, mert a szükséges művek (vízerőtelep, tározómedencék, stb.) tervezése és építése vízmérnöki feladat és létesítésük a vízlepcső főművének, a duzzasztómű tervezésével, építésével és üzemeltetésével szoros kapcsolatban van.

...

A távlati tervezés szervezeti formája

Ebben a kérdésben egy kitűnő hazai példára hivatkozom: a Magyar Királyi Öntözésügyi Hivatal felállítására. Ennek a hivatalnak a sikeres működése fordulópontot jelentett a hazai vízgazdálkodás - mai kifejezéssel élve vidékfejlesztés - történetében. A „passzív” vízgazdálkodás (arvédelem, belvízrendezés, lecsapolás) korából átléptünk az aktív, a területen élők boldogulását elősegítő vízgazdálkodás (öntözés, vízpótlás, ipari és ivóvízellátás) országos és regionális fejlesztésének az időszakába. Hasonlóképpen most is egy fordulópont előtt állunk: a klímaváltozás „fogadására” kell felkészülnünk. Ezért azt javaslom, hogy a jelen fordulópont esetében ugyanolyan módon, tehát ugyanolyan szervezési keretben bonyolítsuk le a távlati vízgazdálkodási tervezést, ahogyan 1937-ben előkészítették az Öntözésügyi Hivatal felállítását. A kormány utasítására ugyanis az 1933. nyarán Békés nagyközségben létrejött kezdeményezés nyomán (Körösvölgyi Vízhasznosító Társaság) a Földművelésügyi Minisztérium Vízügyi Műszaki Főosztályában 1936-ban szerveztek egy Tervezési Csoportot. Lampl Hugó vezetésével elkészítették a Tiszántúli öntözési kerettervét. A csoport által kidolgozott Öntözési Kerettervet a kormány elfogadta, s ez lett az alapja az öntözőgazdálkodás előmozdításához szükséges intézkedésekről szóló 1937. évi XX. törvény-cikknek, továbbá az Öntözésügyi Hivatal megalapításának. Mivel a klímaváltozás problémájával idehaza már több intézmény foglalkozik, lehetséges, hogy alakultak olyan bizottságok is, amelyek a várható káros következményekkel és azok elhárításával foglalkoznak. Ez feltétlenül hasznos lehet, de távolról sem elegendő. Bizottságok hozhatnak értékes határozatokat, de sohasem terveznek. Ha annak idején a kormány csak bizottságo-

kat szervezett volna, és nem rendelt volna el egy tervezést ténylegesen végrehajtó munkacsoportot, akkor az „Öntözési Törvény” és az Öntözési Hivatal sohasem született volna meg, s ma a Tiszán és a Körösön nem léteznének a Körösvölgy kiszáradását megálló vízlepcsők. A vízlepcsők hiányaiból már ez idáig kialakuló ökológiai katasztrófák felmérhetetlen károkat okozhattak volna az egész Alföldnek. Ezért, ha egy súlyos szervezési hibát el akarunk kerülni, feltétlenül szükséges, hogy a kormány - az illetékes minisztérium keretében - sürgősen állítson fel egy Vízgazdálkodási Távlati Tervezési Csoportot, s az kezdje meg azonnal a munkáját.

Zárszó

Tudom, hogy ez az írásom sokaknak - számos politikusnak, a média egyes képviselőinek, elfoglalt környezetvédőknek és sok honfitársamnak - nem fog tetszeni. Tudom, hogy sok támadás fog érni. Lehet, hosszú ideig úgy fog tűnni a közvélemény egy részének, hogy nincs igazam, de később - amit már magas korom miatt nem fogok megélni - a valóság mellett fog tanúságot tenni.

...

Írásommal nem sérteni, hanem ébreszteni akarok. Meg vagyok győződve arról, hogy volt tanítványaim és az általuk kiképzett kitűnő magyar vízmérnöki gárda - ha politikusaink bizalmát és támogatását megkapják, s ha a médiák egy része megszünteti a közvéleményt befolyásoló gyalázkodását a magyar vízmérnökökkel és azok nagyszerű őseivel szemben - kitűnően végre tudja hajtani a Vízgazdálkodási Távlati Tervezés itt eladott programját, meg tudja építeni a szükséges műveket és így fel tudja készíteni hazánkat a klímaváltozás káros eseményeinek a fogadására. Ez a vízmérnöki gárda, a legutóbbi árvíz alkalmával máris bezonnyította tudását és áldozatkészségét. Örültem annak, hogy a sajtóban végre megjelentek olyan cikkek és nyilatkozatok, amelyek nem Vásárhelyi Pált, „a második magyar honfoglalás” hőst ócsárolták, hanem a vízmérnökök árvédelmi tevékenységét dicsérték. ...

Forrás: Mérnök Újság
XIV. évf. 2007. márciusi szám,

Dr. Mosonyi Emil

A Közép-Tisza-vidéki vízellátás története

Vízellátási módok 1880 előtt

Az alföldi emberek számára az ivóvízbeszerzés módját évszázadokon át kizárólag az határozta meg, hogy lakhelyük közel, vagy távol esett a folyóktól, kisebb tavaktól, holtágaktól. Magától értetődik, hogy az élővizek mellett lévő városokban (pl. Szolnok, Jászberény, Mezőtúr) elsősorban a felszíni víz – kisebb részt az ásott kutak – a többiben (pl.: Karcag, Kísújszállás, Cegléd) pedig az ásott kutakból kitermelt talajvíz jelentette a vízellátás alapját.

A korabeli viszonyokban tájékozatlan olvasó valószínűleg az előbbieket lakosságát hiszi előnyösebb helyzetben levőnek, a döbbenetes valóságot azonban az alábbi kortársi véleményekből ismerhetjük meg a legjobban:

Jászberényben „... az 1865. évben, a kórházhoz közel a Zagyva medrébe 5 láb mélységű gödör ásott, s ebből a szomszédok Zagy-

hatjuk Bodolay László tanár cikkében. (Mezőtúr és Vidéke, 1885. június 14.)

Szolnok – bár kedvezőbb helyzetben volt az előzőekben említett városoknál – szintén sokat szenvedett a Tisza egyre növekvő szennyezettsége miatt, mely jelentős részben abból adódott, hogy a város altalajába elszikkasztott ipari és lakossági szennyvizek a talajvízzel együtt a folyóba kerültek. Ez különösen alacsony vízállás esetén volt jellemző. A lakosság az akkori szokásoknak megfelelően itt is vödörrel, lajtoskocsikkal szállította otthonába a folyó vizét. Ez a mindennapos művelet olyan fontos társadalmi esemény volt, hogy Dr. Vörös István főgimnáziumi tanár így emlékezett meg róla könyvében:

„A várostól gondozott... merigetökre ... jártak a jól kiöltözött vízholdó lányok... ezért még sáros időben is kiöltözöttek.”

Pedig telente fő útvonalukon, a Molnár utcában (ma Szapáry utca) még közlekedni is alig tudtak a nagy sár miatt, ezért 1892. januárjában a város vezetése határozatot hozott egy,

kat dobni ásott kútjába, majd azt a dög kivétel után sem tömik el, hanem „... a türelmes jó időre hagyatván, hogy a megfertőzött vizet leparolja.” (Jász-Kunság, 1868. május 24.)

Bodolay László a mezőtúri viszonyokat mutatja be: „Ha egyik legjobban igénybe vettnek, a hídkútnak vizét kivált nyári hónapokban mindjárt a kimerítés után szemle alá vesszük: azon kívül, hogy pusztá szemmél is zavarosnak, azaz szilárd és szerves anyagokkal feltettnek látjuk, sokszor egy pohár vízben 4-5 sárgás vagy halvány vörös pókszerű állat szökdeléseiben, sőt nem ritkán egy centiméteresenél is hosszabb piros féreg kanyargásában gyönyörködhetünk. De még ez nem minden! Ismeretes köznépiünknek az a szokása, hogy egész család kicsinyje-nagyja egy korszóbol iszik, s így a vizes edény nyaka gyakran kerül szappannal nem igen érintkező, kivált apróbb kezekbe. Aztán gondolják el Önök, hogy a családban himlős, difteritiszes gyermek, vagy a felnőttek közt tífuszos, kolerás, szóval bármely más ragályos betegségben szenvedő egyén van, aki rendesen iszonyú mértékben szomjazik, s végre képzeljék hozzá, hogy az ilyenek által is használt korszókat egy-egy nem éppen kifogástalan tisztaságú kútrajáró kötélen merítik és lötyögtetik meg, szóval, hogy kezeiken kimondjam, a város összes korszóinak szennyjét 7-8 közivókútban mossák le...” (Mezőtúr és Vidéke, 1885. június 21.)

Sorolhatnánk még bőven a hasonló idézeteket más településeink újságjaiból is, de hely hiánya miatt inkább csak megállapítjuk, hogy ezek a vízellátási módok még az egyszerű hétköznapiokban is betegségek sorához vezettek, az akkori meg-megújuló kolerajárványok idején pedig emberi tragédiák tömegét okozták.

(folytatjuk)
Barabás Imre

Szolnoki vízholdó asszonyok a Tisza parton
(Leopold Carl Müller: A Nap utolsó fáradoimái, 1871.)

va folyóvíz hiányában mind ivásra, mind főzésre folytonosan hordták a vizet... (Hat hét múlva azonban) ... egy nagy juhász kutya vetetett bele, nem tudom páczolni akarta-e az illető a kutyát, vagy a nőcselédék kútnál értekezleteit s közlekedéseit megszüntetni?” (Jász-Kunság 1868. május 24.)

„A Zagyva hogy mily jó ivóvizet szolgáltat, bizonyítja az, hogy a tímárok és a szűcsök bőrtöket mosniak benne... Hihetőleg innen keletkezik az idegenekre nézve az a közmondás, hogy aki a Zagyva vizét megszokja, az nagyon szeret Jászberényben. Tehát tessék megszokni az így bepáczolt vizet.” (Jász-Kunság, 1869. augusztus 20.)

Hasonló körülmények uralkodtak Mezőtúron is, melynek lakói a mocsaras partvidékű Hortobágy-Berettyóból szerezték be napi vízszükségletük jelentős részét:

„... a saját városunkban ... azt mondják – félszázaddal ezelőtt még kitűnő liba és rucza fürdőstő intézet, nádtermő hely vala” – olvas-

csak nekik szolgáló „padlójárda” létrehozásáról az állandó betonjárda (ezt a hatóság tiltása miatt nem használhatták) és a kocsiközlekedésre szánt kőút között.

Ezzel „... úgy a szabályrendelet végrehajtása, mint a vízholdók közlekedése megkönnyítettik, de különösen eléretik azon cél, hogy a betonjárda a reá fagyott jég általi síkossá tételétől megóvatik” – látható az indoklásban.

Mint a következőkből is kitérni, az utcákon levő ásott közutakkal, ezekkel a „körfa és rovas nélkül roskadozó” építményekkel sem volt elégedett a legtöbb város lakossága. Néhány jászberényi példa:

„Alig pár nyilvános és néhány magán kút ad jó, iható vizet, annyira, hogy itt a víz a háznál valósággal pénz értékű, mivel azt pénzért kell (ha cseléd által is) oda vitetni még a főzéshez is.” (Jász-Kunság, 1868. június)

Valamivel korábban ugyanebben a lapban jelent meg az is, hogy ha egy kúttulajdonossal ki akarnak tolni a szomszédai, elhullott állato-

TALLÓZÓ

Tiszta víz

A megfelelő vízfogyasztást bárki könnyen kiszámolhatja, testsúly kilogrammonként 30 ml vizet kell innunk naponta, kis adagokra elosztva. Ez egy 50 kg-os ember esetében 50 x 30 ml = 1500 ml, azaz 1,5 l tiszta víz (nem más folyadék!). Egy átlagos testalkatú embernek tehát naponta kb. 2-3 l tiszta ivóvizet kellene innia ahhoz, hogy szervezete tökéletesen működjön. Számos betegség kialakulásáért a nem megfelelő napi folyadékbevitel a felelős. Ha túl keveset iszunk, besűrűsödik a vér és a mérgeanyagok nem tudnak megfelelő intenzitással kiürülni szervezetünkől.

...

Sokan a csapvíz rossz íze miatt egész nap ásványvizet isznak. Magyarországon az üzletekben a legtöbb ásványvíz azonban nem felel meg az ivóvíz szabvány sótartalmának (1000 mg/liter). Némely ásványvíz akár 3000-6000 mg/l-t is tartalmaz, amely károsítja az egészséget.

(Forrás: *Petneházi Szilvia, Egészséges Magazin*)

A KÖZPONT HÍREI

1. A Magyar Hidrológiai Társaság Szolnoki Területi Szervezete megalakulásnak 40. évfordulója alkalmából 2007. március 6-án ünnepséget rendezett, melynek keretében az MHT, a KÖTI-KÖVIZIG, a Víz- és Csatornaművek Koncessziós ZRt., a Tiszamenti Vízművek ZRt. és a JNSZ Megyei Önkormányzat koszorút helyezt el dr. Hegedűs Lajos emlékművénél, a Tisza-parti sétányon. A koszorúzást követően a nagyszámú résztvevő előadásokat hallgathatott meg az MHT és a vízgazdálkodás múltjáról, jelenéről és jövőjéről a következő személyek tolmácsolásában: Vajk Ödön (nyugdíjas, volt KÖTI-KÖVIZIG osztályvezető), dr. Nagy István (nyugdíjas, volt KÖTI-KÖVIZIG igazgató, az MHT szolnoki szervezetének volt elnöke), Szabó Attila (VCSM ZRt), Urbanovszky István (Építészeti, Faipari és Környezetgazdálkodási Szakközép- és Szakiskola), Hajdú Gábor (Tiszamenti Vízművek ZRt.), dr. Nagy Illés (nyugdíjas, volt KÖTI-KÖVIZIG igazgató, az MHT szolnoki szervezetének volt elnöke), illetve Göncz Benedek (KVVM).

A puzzle a zsűrin majdnem kifogott

2. Március 14-én rendeztük meg a már hagyományosnak mondható Térségünk Közép-Tisza akadályversenyt, melyre hat iskola nevezett 5-5 fős csapattal. Öt állomás volt, ahol a gyerekek kiselőadást hallgathattak meg a térség vízgazdálkodásáról, a halászatról, a hulladékgazdálkodásról, a rekreációs lehetőségekről, majd Damjanich uszodánál zárult a tájékoztató. A Szolnoki Szakasz mérnökség emeleti tanácstermében adtak számot a gyerekek a hallottakról, akik nagyon ügyesek voltak. A végeredmény igen szoros volt, a 2-5 helyezettet 1-1 pont választotta el. A versenyt a Rákóczy úti iskola nyerte.

Március 22-én volt a rajz és képzőművészeti pályázat ünnepélyes díjkiosztója, ahol közel 40 ajándék talált gazdára a gyönyörű rajzok készítői között. (V. Sz. 1)

Munkában a csapatok

Csoportkép a résztvevőkről

3. A Víz Világnapja alkalmából március 22-én került sor a Gutenberg téri felújított támfal átadására és az azon elhelyezett emléktáblák leleplezésére. Az ünnepélyes átadáson Szalay Ferenc, Szolnok város polgármestere és Varga László, a KÖTI-KÖVIZIG igazgatója közösen leleplezték le a kivitelező Metroépszolg ZRt. által felállított négy márványtáblát. A Tisza és a Zagyva találkozásánál elvégzett helyreállítási munkák következtében megteremtődött az érintett területek árvízi biztonsága, csökkent az itt lakók katasztrófától való félelme, városunknak pedig megmaradt egy, a régi Szolnoki várat idéző várfalszakasz képe.

Szolnok, Gutenberg tér

A helyreállítás célja volt a különböző anyagú és szerkezetű támfal kialakítások megerősítése, vízzáróvá tétele, az egységes esztétikus városképi megjelenés megoldása, és a mentett oldal részleges vízmentesítése a fakadóvizek terepszint alatt tartásával. A munkálatok a Tisza jobb parton 192 m, a Zagyva bal parton 72 m támfalszakaszt érintettek.

4. A VMVO kezdeményezésére Mezőgazdasági vízszolgáltatási idényindító értekezlet került megrendezésre március 22-én, a Dr. Hegedűs Lajos teremben. A megbeszélésen kép-

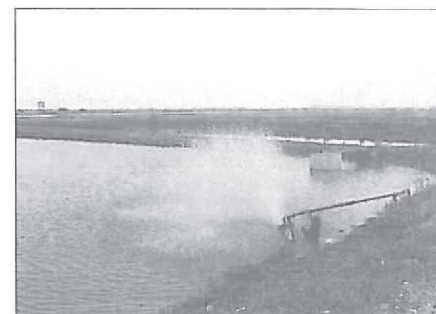
viseltették magukat a szakasz mérnökségek, a vízszolgáltató szervezetek - Mirhó-Kisfoki VGT, Nagykunsági VGT, Jászkisér és Vidéke

VGT, Mezőtúr-Tiszazugi VGT, Tiszamenti Vízművek ZRt., Tiszamenti Öntözési Kft., továbbá a JNSZ Megyei Mezőgazdasági Szak-

Kakat-főcsatorna

igazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatósága. A megjelenteket Horváth Béla köszöntötte, majd a program keretén belül először Váriné Szöllösi Irén tartott előadást a 2006. év hőmérséklet és csapadék adatok alakulásáról, területi eloszlásáról, talajvízszintek változásáról. Virágné Kőházi-Kiss Edit a mezőgazdasági vízszolgáltatás alakulásáról, a 2006. évi ár-és belvízi helyzet hatásáról, a 2007. évi vízszolgáltatási idény előkészítéséről, üzemeltetési szerződésekről beszélt. A programot Horváth Béla előadása követte a következő témák vonatkozásában: együttműködés az üzemeltető szervezetekkel, pályázati lehetőségek, közérdek mértékét meghaladó átterhelések, halászati hasznosítás. Az értekezletet a hozzászólások meghallgatása után szintén Horváth Béla zárta, egy következő esetlegesen megrendezésre kerülő idényzáró értekezlet megrendezésének lehetőségével.

Víztakarékos üzemeltetésű halastó

5. Igazgatóságunk március 29-én, ebben az évben is megrendezte a Védelmi Napot. A rendezvény első részében Ivaskó Lajos (osztályvezető, ÁFO) ismertette a árvízvédelmi felkészülési tervet, Horváth Béla (osztályvezető, VMVO) a belvízvédelmi felkészülés feladatait, míg Virágné Kőházi-Kiss Edit (csoportvezető, VMVO) a vízszétesztő létesítmények védekezésben betöltött szerepéről tartott előadást. A második részben Ivaskó Lajos a 2006. évi helyreállítási munkákat összegezte a hallgatóság előtt, majd Böhm János (gazdasági igazgatóhelyettes) számolt be a védekezési munkák ellenőrzése során szerzett tapasztalatokról. Ezt követően Lovas Attila (műszaki igazgatóhelyettes) a védekezési felkészülésről, míg Kőkényiné dr. Kiss Veronika (jogtanácsos) a védekezést érintő jogszabályi változásokról tájékoztatta a meghívottakat. A Védelmi Napot Varga László igazgató összefoglalója zárta.

6. A „Fenntartható hullámtéri tájrehabilitáció a Közép-Tisza vidékén” című, LIFE támogatással megvalósult, ökológiai és árvízvédelmi célkitűzéseket célzó projekt kivitelezése lezárult. A minta területen létrehozott műtárgyak és a tanösvény ünnepélyes átadására 2007. március 30-án 10,00-tól került sor a helyszínen (Rákóczi falva külterületén). A tanösvény az érdeklődők előtt is nyitva áll, az információs táblák számos érdekességgel szolgálnak a terület jellegzetességeiről az arra járók számára. A projekt területe, a rákóczi falvai hullámtér, a Közép-Tiszai tájvédelmi körzet része, így fokozottan védett értéket képvisel. A terület jellegzetességeiből fakadóan a vizes élőhelyek rehabilitációján túl kiemelt szerepet kapott a vízviszattartás növelése az árvízi koc-

Híd a kubikgödörök felett

kázatok csökkentése érdekében. Ezt hullámtéri beavatkozások végrehajtásával, a hullámtér rendezésével kívánta megoldani a projekt. A rendezvényen Varga László igazgató adta át ünnepélyes keretek között a területet Tóth Lajosnak, Rákóczi falva polgármesterének, aki reményét fejezte ki, hogy a tanösvény eléri kívánt célját.

7. A közelmúltban igazgatóságunk két dolgozója kapott kiemelkedő munkájának elismeréséül kitüntetést: **Geignérné Veres Ágnes**, a Gazdasági Osztály vezetője Miniszteri Elismerő Oklevelet vehetett át, míg **Balla Mihály**, a Szolnoki Szakasz mérnökség csatornaórá Sajo Elemér-díjban részesült. Gratulálunk!

8. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elkészítésének fontosságára, nagyságrendjére és az EU-s kötelezettségekre való tekintettel a KvVM szakállamtikárai levélben együttesen felhívták a területi szervek figyelmét a tervezés folyamatos összehangolt módon történő végzésére.

9. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Mérnöki Kamara 2007. április 12-én tartotta meg a 2007. évi beszámoló taggyűlését. A taggyűlés határozatképes volt. Az elnök beszámolt a 2006. év pénzügyi és szakmai teljesüléséről, illetve javaslatot tett az alapszabály módosítására. A felügyelőbizottság és az etikai-fegyelmi bizottság beszámolóit után a tagság egyhangúan elfogadta a 2007. évi költségvetést és a munkatervet.

10. Szintén a VMVO szervezésében belvízvédekezési értekezlet került megrendezésre 2007. április 17-én a Dr. Hegedűs Lajos tárgyalóteremben. Az érintett megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalok képviselője mellett megjelentek a vízgazdálkodási társulatok igazgatói is. Az értekezletet Lovas Attila nyitotta meg, majd az „Aktuális hidrometeorológiai áttekintés” témakörében Váriné Szöllösi Irén tartott előadást, akit Horváth Béla követett, „Az észak-alföldi régió 2007-2013. közötti belvízrendszer fejlesztési elképzelési” című előadásával.

Geignérné Veres Ágnes

11. Persányi Miklós a KvVM vezetője a Föld Napja alkalmából Pro Natura díjakat és Elismerő Okleveleket adományozott a környezet- és természet védelmében élen járó szakembereknek. A Föld Napját először 1970-ben rendezték meg az Egyesült Államokban, Denis Hayes egyetemi hallgató kezdeményezésére. Már az első alkalommal 25 millió amerikai polgár vett részt az április 22-én rendezett eseményen. A Föld Napja ifjúsági mozgalomként indult, 1990-től vált tömegmozgalommá. Az ökológia válság jeleit látva Hayes és társai kezdeményezték, hogy a '90-es évek legyen a környezet évtizede. Ezzel kívánták felhívni a figyelmet a közös felelősségre. Ebből az alkalmából **Fejes Lőrinc**, a KÖTI-KÖVIZIG Kiskörei Szakasz mérnökség vezetője, a Kiskörei tározó élővilágának megóvása, bemutatása, túraútvonalak kialakítása érdekében végzett munkája elismeréseként Miniszteri Elismerő Oklevelet vehetett át.

Vona Titusz

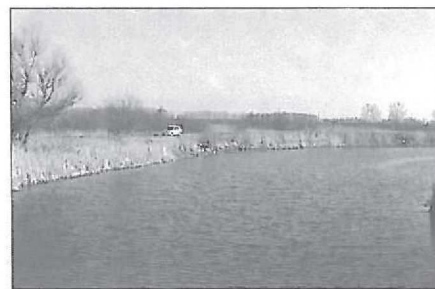
A területet Rákóczi falva Önkormányzata vette át üzemeltetésre

PILLANATKÉPEK A SZOLNOKI SZAKASZMÉRNÖKSÉG ÉLETÉBŐL

1. Persányi Miklós, a KvVM vezetője a Víz Világnapján Sajo Elemér-émlékplakettet adott át Balla Mihálynak, a KÖTI-KÖVIZIG Szolnoki Szakasz mérnökség gátőrének, közel húsz évi gátőri és vízkár-elhárítási munkájáért, veszélyhelyzetekben tanúsított helytállásáért.

2. Részt vettünk a március 22-én tartott „Mezőgazdasági vízszolgáltatási idény nyitó értekezleten”. Érdekes és elgondolkodtató előadást hallhattunk a Vízrajzi Csoport előadásában a hidrológiai viszonyok változásairól a Közép-Tisza területén, majd a VMVO munka-

Jászsági-főcsatorna 19+826 szelvénye

társai értékelték a 2006-os évet és ismertették a 2007-es év tennivalóit.

3. A téli-tavaszi hidrometeorológiai viszonyok miatt szakaszmérnökségünk működési területén idén elmaradt a „hagyományos” évi eleji belvízvédkezés.

4. A Jászsági-főcsatornát, valamint a kettős működésű csatornáinkat öntözővízzel feltöltöttük.

5. A Dobai belvízöblözet természetközeli vízrendezésének tervezését, a terepi mérési feladatokat folyamatosan végezzük.

6. A 33-as belvízcsatorna felső szakaszának kotrási előkészítését elvégeztük, a Kisgyepi-belvízcsatorna felső szakaszának kotrási munkálatai pedig most is tartanak.

7. A Tiszasülyi 28-as főcsatorna Jászsági vízleadó műtárgyából ismeretlen tettesek mind a

Balla Mihály

három fém felhúzó szerkezetet ellopták. Ezek

közül egynek a pótlását az MBSZ elvégezte.

8. A Telekhalmi szivattyútelep gépének javítása befejeződött.

9. Jelenleg is tart a védelmi szakfelszerelések, a hajók és az úszó munkagépek javítása, karbantartása.

10. Március 22-én a Tisza-Zagyva torkolatban a márfal ünnepélyes keretek között átadásra került.

11. Befejeződtek a lakiteleki töltés-helyreállítás utómunkálatai.

12. A katrézás mindenhol befejeződött.

13. Március 8-án a Nemzetközi Nőnap alkalmából köszöntöttük hölgy dolgozóinkat.

14. Összevont ünnepség keretében köszöntöttük szakaszmérnökségünk névnaposait.

Gaál Viktor

KISKÖREI MOZAIK

1. A Kiskörei-tározó nyári vízszintre történő zuzásztását, emelését 2007. 03. 12-én megkezdjük, mely a vízjárás viszonyok miatt több lépcsőben történt. Jelenleg a tározó vízszintje 710 + 5 cm. A tározóban valamennyi szabályozó műtárgy április eleje óta nyitott állapotban van.

2. Az elmúlt nyelhe télnek köszönhetően az idei tavaszt „megúsztuk” nagyobb árvíz és azt igénylő készültség nélkül. Mindössze február 16-27-ig volt I. fokú árvízvédelmi készültség elrendelve a 10.07-es védelmi szakaszon. A készültség ideje alatt beavatkozást igénylő esemény nem történt. Emellett kisebb, fokozatot nem igénylő árhullámok tarkították az első negyedét. Az előző években az április még az árvizek ideje volt, ehhez képest az idén már áprilisban „nyári” állapot van: a tározó 725 + 5 cm (nyári) vízszinten, a szabályozó műtárgyak nyitva, a Tisza vizállása a mínusz tartományban (Kisköre-alsó vízmércén).

Kerékpárút kivitelezése

3. A tározó jobb parti töltéskoronán, Kisköre és Poroszló között tervezett kerékpárút kivitelezéséhez a munkaterület átadása március 9-én megtörtént. A kivitelező, az egri STRABAG Zrt. a munkákat megkezdte, melynek befejezési időpontja várhatóan június 30. Jelenleg a tükör kiemelés és a kavics ágyazat terítés van folyamatban.

4. Március második felétől a Tiszaroffi árvízi szükség tározó építését a Hídepítő-Alterra Konzorcium a kedvező tavaszi időjárási viszonyoknak köszönhetően – a téli szünet után – ismét folytatta. A töltéstest több mint 2 km hosszban (tervezett 14,2 km), teljes magasság-

ban, valamint a tározótéri töltés becsatlakozása a fővédvonalba elkészült. A tervezett 3 db belvízes műtárgyból 1 db kivitelezésre került. A másik kettő belvízes műtárgy, valamint a töltéstest további építése ez évben folyamatosan történik. A tározó töltés nyomvonalán továbbra is végzik a régészeti feltárási munkákat.

5. Folytatódott a Tisza bal parti töltés fejlesztése a Tiszaroffi tározó mentén, a Vásárhelyi terv továbbfejlesztés I. ütemének keretén belül. Megkezdődött a 117+500 és a 121+800 tkm szelvények között a mentett oldali rézsűn a humusz leszedése, és a töltéstest kialakítása a meglévő töltésanyag átgúráásával ill. a behorodott földanyag beépítésével. Az elkészült szakaszokon megkezdődött az útalap készítése.

6. A Jászsági- és a Nagykunsági-főcsatornák feltöltése üzemi vízszintre 2007. március 15-re megtörtént, ezzel indult a vízszolgáltatási idény. A tavaszi nyelhe időjárás miatt a halastavak üzemeltetői készen álltak a tavak töltésére, míg mások az idényt a lehalászással kezdték. Ennek megfelelően megkezdjük a vízszolgáltatási-, a lecsapolási szerződések és a benne foglalt költségterítési díjak elfogadtatását a gazdálkodókkal.

7. Az állandó vízügyi ügyeleti szolgálat ellátásáról szóló igazgatói utasítás szerint a Kiskörei Vezénylő központban LOTUS NOTES állomás került kihelyezésre. A szolgálatot ellátó kollégák feladata lesz, az igazgatóság részére munkaidőn kívül érkező riasztások, információk, tájékoztatók észlelése, valamint a készenléti

ügyeletet ellátó személy értesítése, a riasztás vagy üzenet részére történő beolvasása.

8. A szakaszmérnökség épületében került sor a Tisza-tó Térségi Fejlesztési Tanács Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökséghez benyújtott nagy projekttel kapcsolatos egyeztetésre. A projekt tartalma a Poroszló térségében tervezett ököcentrum kialakítása, valamint a Poroszló-Tiszafüred közötti kb. 9 km hosszú kerékpárút megvalósítása, amellyel biztosított lesz a Tisza-tó körül a kerékpáros közlekedés.

9. Az Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség valamint a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kincstári Vagyonigazgatóság részéről ellenőrzésre kerültek a 2005. évi vízínövény szabályozási munkák dokumentumai.

10. Az Üzemelési Csoport létszáma 2007. első negyedében új kollégákkal bővült: Pala Károly villanyszerelő és Simon József ügyintéző. Simon Józsefet a munkája során Tiszay Józsefné Üzemelési csoportvezető segíti a szakaszmérnökséget érintő szakmai feladatok ellátásában, hogy jövő évtől méltó utódjaként folytathassa az üzemelési és irányítási feladatokat, a csoport vezetését.

11. Megkezdődtek a Kiskörei vízlépcsőt és létesítményeit látogató csoportok bejelentkezései. A csoportok között találhatóak szakmai érdeklődő iskolák, mint pl. a Szolnoki „Vízügyi” Szakközépiskola, a Hevesi Szakiskola gépész tanuló, de akadnak kiránduló csoportok is, mint pl. Kunhegyes város német testvérvárosának képviselője.

12. A Nemzetközi Nőnap alkalmából a gazdasági vezetés és a szakszervezet virágok és egyéb meglepetéssel kedveskedett a szakaszmérnökség és a labor hölgy dolgozóinak.

Morcsányi Margit

Nőnap Kiskörén

KARCAGI VÍZCSEPP

10.07. belvízvédelmi szakasz:

1. Folytatódott a Nagykunsági-főcsatorna véderdejének gallyazása, összesen 9 km hosszúságú.

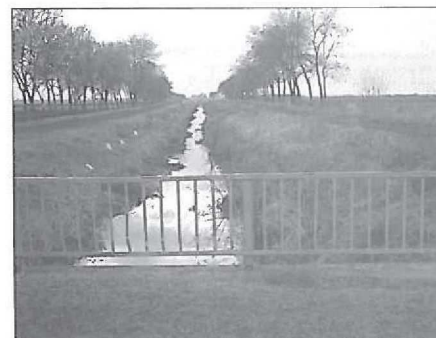

Gallyazás a Nagykunsági-főcsatorna véderdején

2. Folyamatban van a preventív kotrási munkák előkészítése, valamint a rézsűbecsúszás

Kakat-főcsatorna rézsűbecsúszás 12+591-12+864 szelvények között

Kakat-főcsatorna rézsűbecsúszás 12+864-13+653 szelvények között

Kakat-főcsatorna rézsűbecsúszás helyreállítása

kotrása a Kakat-főcsatorna 12+591-12+864 szelvények között. A kotrás megkezdése előtt 1400 fm hosszön gallyazást végeztünk.

3. A csatornaórák a főcsatornák rézsűinek cserijését végzik

4. A területen lévő önkormányzatok közül Kistújszállás készít átfogó, komplex belvízvédelmi tervet, mellyel EU-s pályázatokon kíván indulni, ezen munkákban jelentősen részt veszünk a tervezetéseket, helyszíni bejárások során.

5. Környezetvédelmi felszólító leveleket küldtünk az állattartó telepeknek, a hígtrágya elhelyezés megoldásának ügyében.

6. A tiszabői önkormányzatot felszólítottuk az elhullott állattetemek azonnali elszállítására a főcsatorna belterületi szakaszáról.

7. Belvízvédelmi fokozat került elrendelésre az Örményes I.-II. szivattyútelepek megromlása miatt, márc. 10-én 700-tól - március 31. 600-ig. A helyreállítást elvégeztük.

10.08. belvízvédelmi szakasz és

10.10. árvízvédelmi szakasz:

8. A csatorna- és gátörök összevont erővel irtják a cserjét a Hortobágy-Berettyó 10.10./3-as őrjárásban, az apavári erdő környékén.

9. Felújított forgószárnyas vízsebességmérő műszerrel folytatódott a vízhozammérés a Hortobágy-Berettyó 70+000 tkm, 63+657 tkm, 51+341 tkm szelvényében és a Német-ér torkolatában.

Gépészeti Csoport:

10. A három mezőgazdasági vontató és pótkocsi sikeresen átmert a műszaki vizsgán.

Mezőgazdasági vízszolgáltatás:

11. A Nagykunsági-főcsatornáról közvetlenül üzemelő termelőkkel folyamatban vannak a vízszolgáltatási szerződések megkötése, valamint folyamatosan kötjük a haszonkölcsön-szerződéseket a termelői vízkivételek tulajdonosaival.

12. Szakaszmérnökségünk területén az összes vízszolgáltató szervezettel előzetesen egyeztetünk az üzemeltetésre átadott vízgazdálkodási létesítményeken ez évben végzendő fenntartási, karbantartási munkákról.

13. A csapadékszegény tavasz előrehozta az öntözési idény kezdetét, idény előtti kelesztő öntözésre volt igény.

A teljes szakaszmérnökséget érintő hírek:

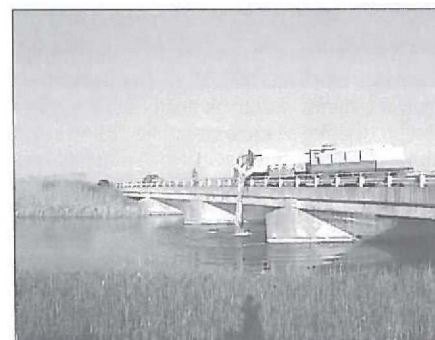
14. Bérbeadásra került a Kistújszállás Pillangó u. 13/a alatti ingatlan, valamint a Szakaszmérnökségi központban egy irodahelyiség.

15. A halászati megállapodásokban vállalt haltelepítési kötelezettségeinek 2007. 04. 13-án a Halász Kft. és a Körösi Halász Szövetkezet is eleget tett. A HALÁSZ Kft. szajoli telephelyéről került kihelyezésre összesen 59 mázsa kétnyaras ponty. Ez a mennyiség három megállapodás telepítési kötelezettségét foglalta magában. A Körösi Halász Szövetkezet 5 mázsa pontyot helyezett ki a Villogó- és a Kakat-főcsatornák hasznosítási területeire. A HALÁSZ Kft. a Nagykunsági-főcsator-

na szenttamási és bánhalmi szakaszába, az NK III-2 fűrtfőcsatornába, a Villogó-, a Kakat-, valamint a Karcagi II. főcsatornába telepített II. nyaras, összesen 27,3 mázsa pontyot. A horgászok örömeire a Kft. ezen a napon helyezte ki az említett csatornába az üzemtervi kötelezettség általi, mintegy 31,7 mázsa pontyot is. (Makai Mihályné)

A Halász Kft. szajoli telephelye

Nagykunsági-főcsatorna sóúti híd

Nagykunsági-főcsatorna szenttamási híd

Rakodás közben

16. Folyamatban vannak a szakaszmérnökségi létesítmények tűz- és érintésvédelmi vizsgálatai.

Harsányi Gábor

MEZŐTÚRI HÍRCSOKOR

1. A kellemes, tavaszias időjárásra való tekintettel megkezdődtek a Mezőtúri Szakasz-mérnökség területén lévő talajvízkutak karbantartási, festési munkái. A szakasz-mérnökségek közötti egységes színkialakításnak megfelelően a kutak kék alapszínt kapnak, fehér felirattal.

2. A 2007. április 17. - június 07. között rendezésre kerülő gát- és csatornaőri tanfolyamon a Mezőtúri Szakasz-mérnökség részéről 4 fő dolgozó vesz részt. Sikeres vizsgázást kívánunk!

Kengyeli talajvízkút

3. A Nagykunsági-főcsatorna Keleti ág 13+800 tkm-nél 2007. március 28-án illegálisan elhelyezett hulladékokra bukkantak. A 3-4 m³ mennyiségű hulladék elhelyezésének időpontja és körülményei ismeretlenek, eltávolítására III. fokú vízminőség-védelmi kárelhárítási készütséget rendeltek el a Mezőtúri Vízminőség-védelmi körzetre, ami 2007. április 5-én megszüntetésre került.

Illegálisan lerakott hulladék a Nagykunsági-főcsatorna mellett

4. A 2006. évi rendkívüli árvízi védekezésben részt vevők helytállásának emlékeztére 2007. április 21-én ünnepi megemlékezést tartottak a Szelevény község főterén felállított árvízi emlékműnél. A művelődési házban fotókiállítás volt megtekinthető. Fővédnök Gyurcsány Ferenc, a Magyar Köztársaság miniszterelnöke és Dr. Lamperth Mónika, önkormányzati és területfejlesztési miniszter, a rendezvény házigazdája Pánczél Ferenc, Szelevény Község Önkormányzatának polgármestere.

5. Csongrádi általános iskolások tettek kirándulást a Mezőtúri Szakasz-mérnökség Körös-zugi területén. A gyerekek megtekintették a töltésnél elhelyezett árvízi emlékművet és a töltés suvadások szelvényeinél helyreállított töltésszakaszokat.

6. A konzervgyárak elvárásai alapján kialakult vetés szerkezet és tavaszi csapadékhány miatt a vízigények korán, március közepén jelentkeztek a Nagykunsági-főcsatorna Nyugati ágán. Az üzemeltetés csökkentett vízszinttel kezdődött meg, mivel halastavi vízfelhasználásra nem volt kereslet. Elsőként a Cibakert Kft. öntözött a Kungyalu-I ac. telepen 30 ha zöldborsót, majd a Törökszentmiklósi Mezőgazdasági Rt. is megkezdte az öntözést a Szenttamási Kerületében. A jelenlegi vízfel-

használások kelesztő öntözések. Üzemelnek a kétpói, kuncsorbai, túrkevei, kungyalui és szenttamási lineár öntözőtelepek, továbbá több, kisebb területtel rendelkező magángazdálkodó telepe. Az esők elmaradása miatt már újabb vízigényeket is bejelentettek a gazdák. Az Nk XII-1. és Nk VII-1 fűrtöket az üzemeltetők feltöltötték, az Nk X-2. fűrtön még nincs vízigény.

A főcsatorna átöblítését már a feltöltéssel egy időben megkezdték. A vízminőséggel kapcsolatban nem jelentkezett probléma, a vízleadás a Körös-völgy felé április 15-től előfrás szerint történik. A kézi vezérlésről az automatikus üzemre az átállás gond nélkül megtörtént. A Békésszentandrás Duzzasztó a nyári szintet március végére előállította. A holtágaink a vízszolgáltatásra készen állnak, a csapadéktalan időjárás ellenére sikerült üzemvíz szintre történő feltöltésük.

A lejárat vízföldrajzi engedély megújítását az engedélyesek megkezdték, 4 lineár telepen új üzemeltető lesz a jövőben. Új öntözési engedély a közvetlenül 1 db van.

A vízhasznosítási szerződések megkötéséhez a nyomtatványokat a partnereknek elküldtük, ezek nagy része már visszaérkezett. Két jelentősebb partner szerződése hiányzik még. A haszonkölcsön szerződés megkötése ezzel párhuzamosan történik.

A Nagykunsági-főcsatorna Keleti ág baloldalan, a Hortobágy-Berettyó melletti részen folytatódik a halastó építése. Ősszel elkészült a szivornyás vízkivétel, jelenleg a tavak földmunkáinak kivitelezése van folyamatban.

(Boda László)

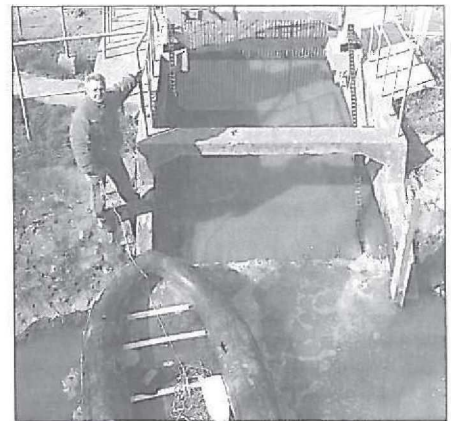
7. Varga Mihály, a KÖTI-KÖVIZIG nyugdíjazott tisztaági gátőre 2007. április 3-án elhunyt. Misi bácsi 1929. február 14-én született, Túrkevéren. A vízügynél alkalmi munkavállalóként dolgozott 1953-1958. között kubikosként, majd 1960-tól 1989. 12. 27-ig Tiszaugon látott el gátőri szolgálatot. Nyugdíjba vonulása után több alkalommal vett részt az árvízi védekezési munkák ellátásában, mint segédőri. A Mezőtúri Szakasz-mérnökség dolgozói nevében őszinte részvétünk a gyászoló családnak.

Kruszlicz Krisztina

LABORHÍREK (FEHÉREN - FEKETÉN)

Aki a 10-20 évvel ezelőtti állapotok alapján azt meri állítani, hogy a január-februári időszak a nyugodt felkészülés és felöltődés, valamint a zavartalan munkatervezés időszaka, annak rendkívül változatos egyedi tevékenységeket tudunk felkínálni. Decemberben elkészítettük a munkaterv szűkített, ill. bővített változatát. A szakhatóságok és a szakasz-mérnökségek meghatározott és leírt igényei alapján kidolgozásra kerültek a mintavételezési és feldolgozási programok, melyeket beépítettünk a labor napi, havi, éves munkatervébe. Míután a főhatóságoknak sem ekkor, sem azóta nincs konkrét elképzelése a jövőt illetően, ezért nekikezdünk egy-egy javasolt vizsgálati terület és komponenskör teljes körű feldolgozásának. Esetenként kiderült, hogy azóta a változó „konceptió” miatt az eddig végzett munkánk-

ra semmi szükség nincs. (Igaz pénz sincs hozzá...). Így legalább gratisz közreműködhetünk néhány feladat kidolgozásában. Konkrétan ehhez kapcsolódó gond, hogy 2007. január 1-je óta megszüntették a felügyelőség laboratóriumát. Legalábbis így tudjuk. A valóságban minden esetleges, tehát ezer öregasszony sem tudja, hogy a közeljövőben milyen módon kerül sor a hatósági mérésekre, kapunk-e végrehajtandó feladatot (VKI, stb.) az eddig felügyelőségi tevékenységi körből, a komoly erkölcsi és anyagi tőkét képviselő technikai berendezések vajh mikor kerülhetnek hozzánk? Vagy más-hoz? A technikai berendezéseket eddig kezelő környezetvédelmi szakemberek oly minimális bérért, amiért a vízügyes mérnökök évek óta dolgoznak (közttiszviselő-közalkalmazotti faji megkülönböztetés!), mephisztói kacajjal húztak el a magánszektorba. Jelenleg nincs tudomásunk róla, hogy a vízminőségi kárelhárítás első-, másod- és harmadfokon milyen módon lesz vezényelve, esetleges havária-helyzetben mi lesz a tennivalónk.

Vízmintavétel a Gyálai-Holt-Tiszán

Amíg ezen sarkalatos kérdésekre keresik a válaszokat, addig mi már nyakig merültünk a 2007-es konkrét feladatok megoldásába.

Január 15-én kezdtük meg a (tervek szerint a labor egyik ideai meghatározó feladatának tekint-

A szerző nem csak írni szokott...

hető) Hortobágy-Berettyó vízminőségi vizsgálatait. Szerencsére a kora tavaszt idéző télnek köszönhetően minden kijelölt mintavételi pontra gond nélkül eljutottunk, s azóta már a feldolgozott eredményeket is kiadtuk. Nem volt ilyen szerencsés a február 12-i mintavétel, amikor két napos szakadó eső után próbáltunk bejutni a Német-ér mintavételi helyére. Az Ágotai gátörháznál az örülteknek kijáró tisztelettel néztek ránk, miközben a tengelyig érő sárban oldalazva haladtunk a gáton. A szerencsétlen vállalkozó pedig, aki kocsimosó üzemeltetésére adta a fejét, a Ford megpillantásakor az ipartól próbált villámgyorsan megszabadulni.

Az év folyamán havonta, tehát 12 alkalommal kerül sor teljes körű vizsgálatra a Hortobágy-Berettyó 7 szelvényében (Ágota alvíz, Apavára, Bucsai-híd, Kisújszállás - Dévaványa közúti híd, Túrkeve - Dévaványa közötti közúti híd, Mezőtúr - Endrőd közötti híd, Árvízkapu felvíz), valamint a Német-éren, a Nagykunsági-főcsatorna Keleti-ágon (Mezőtúr - Túrkeve közötti híd), a Hármas-Körösből pedig a torkolat fölött és a Szarvasi kompnál. A helyszínen mérjük az oldott oxigént, vezetőképességet, a hőmérsékletet, a pH-t, majd a laborban teljes részletes kémiai-ökotoxikológiai vizsgálatokra kerül sor.

A tevékenység komplexitását jelzi, hogy amikor a laborosok a vizet mintázzák, a vízrajzások az érintett szakaszmérnökségekkel karöltve csónakokkal, teljes hadi felszereltséggel vízhozam-vízállás méréseket végeznek úgy, hogy esetenként olyan létszámban nyüzsgünk a paron, mint rendkívüli fokozatban árvíznél.

A folytonosság jegyében hajtjuk végre az igazgatóság két legjelentősebb folyójának vizsgálatát. A Tisza - a korábbi évekhez hasonlóan - három ponton kerül mintázásra. A kiskőrési labor a pusztataskonyi hídnál, a szolnoki labor pedig a szolnoki és a tiszaugi hídnál veszi a kéthetente sorra kerülő feldolgozás mintáit. A részletes kémiai feldolgozásokon kívül ezekből a mintákból bakteriológiai vizsgálatokat is végzünk. A baktériumok minden komponens kéthetenkénti feldolgozását végzzük el a Zagyvából is. Itt a mintavételi pont a Jásztelek-Jászberény közötti híd.

A megrendeléses munkák közül jelentős mértékű feladatot ró ránk a jászberényi EGI szennyvizeinek negyedéves felülvizsgálata, a martfői BUNGE hasonló gyakoriságú és jellegű szennyvizei, valamint a havonta sorra kerülő ivóvízének vizsgálata. Ugyancsak komoly léptékű feladatot jelent Jászberényben, egy induló baromfi-vágóhíd próbaüzemének részletes laboratóriumi mérései, ahol a felügyelőség által előírt napokon reggel 8-kor és délután 5-kor kell adott pontokon

mintázni és a beszállított szennyvizet feldolgozni. Itt a felügyelőségi előírásoknak megfelelően az 1, 2, 4, 8, 16 és 32. napon kell mintáznunk az üzem nyers, kezelt és közcsatornára kerülő szennyvizeit. Hogy egyszerűbb legyen az élet, a mintavételeket reggel 8 órakor, majd ugyanazon nap 17 órakor kell végrehajtani.

Magánszemélyektől, önkormányzatoktól, kft.-ktől, halas gazdáktól érkező - általunk csak „kismegrendeléseknek” nevezett - öntöző, halastó, ivóvíz, felszín alatti kutak soron kívüli feldolgozása, a törzsolatok elkészítése, a tenyészetek beszerzése, fenntartása, érzékenységi vizsgálata miatt nem érünk rá unatkozni. Ezek mellett igazi nehézséget jelent a január elseje óta bevezetett és folyamatos feltöltést igénylő labor-modul működtetése. Tekintve, hogy a labor-modul számítástechnikus készítése, és vegyész-biológus üzemelteti, érthető, hogy az első időszak lényegesen több káromkodással, mint sikerélménnyel járt. Csak remélni merjük, hogy majdan a rendszer előnyeit is megtapasztaljuk.

Hírnevünknel és tudásunkkal csak szerénysegiünk nagyobb, így nem véletlen, hogy az ATI-KÖVIZIG-es kollégáknak azonnal mi jutottunk eszébe, amikor független, gyors és pontos mintavételre, majd laboratóriumi feldolgozásra volt szükségük. A megbízás keretében erős szelvi-harban végeztük el a Gyálai Holt-Tisza üledékének mintavételezését. Ennek keretében speciális, átlátszó plexi csövekkel 1 méteres mélységben „szúrtuk” át a holtág üledékét. Az így kapott mintákban szemmel is követhető az üledék múltja. Az iszap habitusából, a szemcseösszetételből, a színek eltéréseiből az árvizek és a szárazabb időszakok változása, majd a „szeletenként” is feldolgozható minták további kémiai, fizikai és biológiai vizsgálatából emlékkönyvként táruhat a kutatók elé a holtág története.

LABORHÍREK (SZÍNESEN)

Réges-régi hagyomány a laborban, hogy az év valamely utolsó napján (december 29., 30., 31., ahogy esik, úgy puffan-módon) elköszönünk egymástól és az őszentendőtől. (Ha a régi események, legendák megismerésére igényt támad, úgy szívesen kompromittálom az elmúlt 20 év minden résztvevőjét a következő lapszámban.)

Tekintve, hogy ezen időpontban általában „szabadságos két ünnep közt” van, természetesen

komoly áldozatot jelent begyalogolni a laborba. Különösen igaz ez akkor, ha figyelembe vesszük, hogy ilyenkor már 5-7 napos intenzív ösztöni hízókurának, kocsonyásodó isteni halászleveknek, békésen zsugorodó bejgli-hegyeknek és egyéb különleges süteményeknek kell rövid időre búcsút mondani, hogy némi gyalogtúra után a laborépületben végre kibont-hassuk a magunkkal cűgölt finomságokat; úgymint kocsonyásodó halászlevek, zsugorodó bejgli-hegyek és egyéb különleges sütemények. A gyaloglás, az egészség- és kondi-fenntartáson kívül azért is fontos, mert a sütik mellett mindenki hóna alatt egy-egy kellően behűtött „lázmérőnek” álcázott pezsgővel szokott volt megérkezni. No, mármint, a labor létszámot alapul véve (11 fő - 11 üveg pezsgő!), meg, hogy a józan életű leányaink nemigen kortyolgatnak ez isteni nedűből 1-2 pohárkánál többet, máris érthetővé válik a gyalogjárás fontossága a hímegek szempontjából.

A közösen felidézett emlékek alapján, a 2006-os évbúcsúztató is remekül sikeredett. A teljes létszámban egybegyűlt „Csapat” a kora délutáni óráktól egészen estvéig kvaterkázott a fentebb vázolt nedűk és sütik fogyasztása közben.

Az elmaradhatatlan és természetesen szakmai, munkatervi, technikai stb. problémák megvitatása után, az utolsó üveg pezsgők tájékan már a szocialista brigádmozgalmak szellemi és tárgyi emlékeit próbáltuk felidézni, illetve előkeríteni. A velünk előfordult és megélt esetek, történetek 134. féle felidézését is megejtettük. (Érdekes módon minden bekövetkező évbúcsúztatóval érdekesebbek, szívesebbek és több résztvevősk lesznek e történetek!)

A tisztességes családanyákat az aggódó férfiek, házastársak és az ügyeletes mentők sötétedése idejére elszállították. Mi, fiúk, őszinte felháborodással állapítottuk meg, hogy az illetékesek a délután még jól járható Tisza-híd helyett egy csupán karvastagságú, meglehetősen imbolygó kötelet feszítettek ki a város és Szanda között. Míután az araszolós-kapaszkodós életveszélyes átkelés sikeresen abszolváltuk, - szerencsére - néhány álcázott becsületsüllyesztő állta meg utunkat.

Az otthon kapott dicséretnek egy külön cikket megérnének, de nyugodtan állíthatom, hogy egy 2007-es évbúcsúztatóba máris ki-pihenten, felkészülten belevághatnánk.

Kovács Pál

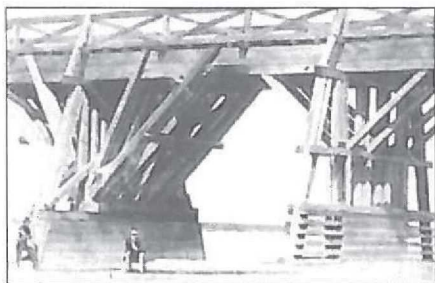

Évbúcsúztató

Adalékok a hídépítés történetéből

Az utóbbi időben több hírforrás, közöttük a Közép-Tisza is tudósított arról, hogy Szolnokon a Tisza alacsony vízállása lehetővé tette a török korabeli fahíd feltárását. Az évszázadok során Szolnok mindig fontos közlekedési csomópont volt, mind vízi, mind szárazföldi szempontból. Az egyik jelentős város volt a királyi jövedelmeket meghatározó só elosztásában, továbbá az ország két felét összekötő hadiutak is itt húzódtak.

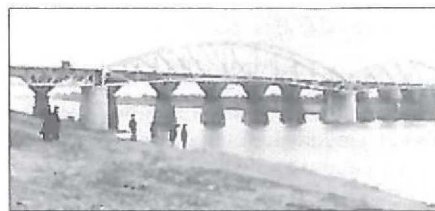
A hidakkal kapcsolatosan kevésbé ismert, hogy itt épült az ország első folyami vasúti hídja 1857-ben. Magyarországon a vasútépítés a Brassó-Nagyszében vasút megépítésével kezdődött, azonban ez még lóvasút volt. A gőzvonatású vasút első lépcsője az 1847-ben átadott Budapest-Vác vonal volt, mely a Budapest-Pozsony, majd Budapest-Bécs vasútvo-

Az első szolnoki vasúti híd még fából készült (forrás: Folly Róbert - A Tiszatáj műszaki problémái)

nal első ütemének tekinthető. Az ország második vasútvonala a Budapest-Cegléd-Szolnok vasútvonal volt, melyet 1847-ben adtak át a forgalomnak. A gazdaság dinamikus fejlődése követelte az ország keleti felének bekapcsolását is a gazdaság vérkeringésébe, összeköttetést a Monarchia nyugati régióival. Az Alföldön megtermelt gabonát így lehetett a leggyorsabban a piacokra eljuttatni. A korabeli közlekedési viszonyok csak vasúton tették lehetővé a minden időben történő közlekedést, szállítást. Ma már nehéz elképzelni, hogy ekkor még nem voltak szilárd burkolatú utak, gépjárművek, a termékek szállítása rövid távolságokon szekereken (országos járművön) történt.

A Szolnok-Debrecen vasútvonal megépítése elengedhetetlenné tette a Tiszán vasúti híd megépítését. Ez a híd teljes egészében faépítésű volt és több mint 30 éven keresztül látta el feladatát. A Tisza-vidéki Vasúttársaság építette Gregersen Guilbrandt vállalkozóval. A forgalomnak 1857. novemberében adták át, a vonatok egy nyompályán közlekedtek. Ebben az időben Magyarország legnagyobb fahídja volt. A medernylások száma 10 db, az ártéri nyílások száma 28 db. Ezek mérete 11,38 m - 22,78 m között változott. A híd teljes hossza 512 m volt. Ezt a hidat 1888-ban váltották fel vashíddal, mely lényegesen rövidebb, 385 m hosszú volt, a forgalmat már két vágányon bonyolította le. A híd rövidülését a folyószabályozási munkák tették lehetővé. Ez a híd 1919. máju-

Az első vasszerkezetű szolnoki Tisza-híd (forrás: MÁVAG archívum)

ság állt, ekkor a román hadsereg előtt a Vörös Hadsereg a jobb parti nyílást felrobbantotta. A helyreállítás ideiglenes szerkezettel már augusztusban állt, majd a végleges helyreállítás 1921. őszén történt meg. Ez a vasszerkezet szolgált 1942-ig, ekkor új mederhíd épült. Nem volt hosszú életű, mivel 1944-ben a visszavonuló német csapatok lerombolták. Ez a rombolás a híd teljes pusztulásával járt, a forgalom helyreállítása a híd jelentősége miatt a front elvonulását követően azonnal megkezdődött. Egy vágányú ideiglenes jellegű híd készült, amely az 1947-es újjáépítésig működött.

A Tiszán már négy helyen épült vasúti híd, mire az első dunai átkelőhelyet létrehozták, azonban ez sem híd, hanem a gombosi gőzkomp volt. A Dunán a hídépítés sokkal nagyobb feladat, és a szükségessége sem olyan nagy, mivel mindkét part jobban el van látva vasútvonalakkal. Vasúti Duna-híd csak 1876-ban létesült, ez a Déli Összekötő vasúti híd.

Boda László

Egy szerelmes férj vallomása

Férfiúi gerjedelmem beindítója az igazgató-ság, szűkebben a Kiskörei Szakaszmérnökség kötelékéhez tartozik, lassan már 22 éve ismerjük egymást. Sokáig észre sem vettük egymást. Egyszer csak új tározóór érkezett: szikár, vörös hajú, igen keménynek tűnő ember. Őt mindenki ismerte, hisz előtte hal-örként és vadörként dolgozott és az emberek „cirok” becenevével emlegették. Nagy nőfaló hírében állt, amiről így utólag kiderült, hogy nem is igaz, bár mindig volt egy kedves szava a női nem tisztelete jeleként. Ő irányította rá először a figyelmemet. Egyszer csak azt vettem észre, hogy szerelme rabjává váltam. Azóta is hagyja, hogy a hátát simogassam. Csodálom színpompás, őszi ruháját, nyári alakját, tavasszal egyre növekvő bimbóit. Mikor haragszik és tajtékzik a dühtől, akkor sem tudok rá neheztelni.

Télen minden dühe elszáll, megnyugszik, külseje elsápad és kissé sikamlóssá válik, ha megsimítom furcsa, olykor félelmetes hangokat ad. Szereti az állatokat, nem tesz különbséget halak, madarak és emlősök között. Élhető növényeivel táplálja és óvja őket.

Megismerttem vele titokban tizenéves lányomat a nejem tudta nélkül. Havas téli estén a csikorgó hidegben lesről figyeltük, hogyan eteti a vaddisznót és a rókát. Ő szerette meg velünk a csend hangját és feltárta előttünk a kérészek rövid nászát (természetesen a mi kapcsolatunkat nem ez jellemzi, hisz már lassan negyed évszázada tart). Miatta

szereztem meg a vadászvizsgát, ahol mindenki csodálkozott, hogy én voltam az egyedüli, aki a vadászjegyet nem váltotta ki, hisz általa tapasztaltam meg az erdőzűgás szépségét. Ha velem vagyok, elfelejtem az idő múlását.

Sokszor, délután 6 és 7 óra között - mikor hazafelé tartok - kollégáim széttárt karokkal kérdezik a „Kukac” teraszán, két korty itdítő között, hogy ugyan hol voltál ilyen sokáig. A kérdésre kaján mosoly a válasz még egy néhez nap után is. Lányom a gimnáziumi felvételijén a velem együtt töltött időszakról oly átéléssel beszélt, hogy még a bizonyítványát is elfelejtették elkérni. Kellemetlen helyzetbe hozott, hisz az ajtó előtti sorokban már türelmetlenkedtek a tudásra szomjazó diáktársai. Az elbeszélgetések során az általa közkinccsé tett élmények hallatán még a felvételi bizottság számára is megállt az idő.

„Sokat költök rá, de nem eleget”, pedig megérdemelné! Nem önző, megismerttetett rengeteg emberrel, akiktől a munkám során sok segítséget kapok. Általuk izleltem meg a jó szándék gyümölcsét, hiszen az ország különböző tájegységeiről hívnak telefonon (Zemplén, Baranya) kisebb horgászto tulajdonosok, ha gondoljuk akad a feliszapolódással, vízi növényzettel. Bármilyen akadályba ütközök a munkám során, mindig találok segítőkész embereket.

Szerelmem révén olyan és annyi támogatásban részesülök a hivatalokon és szakhatóságokon keresztül, amit egy kivitelezés során időben és a munka minőségében anyagilag

kifejezni nem lehet. Viszonyunk egymás iránt annyira megerősödött, hogy már titokban családtagnak számít, hiszen a lányom is szereti és csodálja. Ha egyszer elszakítanak bennünket, hogyan magyarázzam meg egy fiatal-korúnak, hogy ezen túl csonka családban élünk?! Nélküle az életem olyan lenne, mint szárnya szegeit madárnak a kék égbolt.

Ne legyetek féltékenyek,

Ne ítéljetelek felületesen,

Keressétek a belülről áradó értéket.

Most már bevallom szerelmem nevét!

Ő a töltésekkel átölelt,

Szöke Tisza által kettészelt: Kiskörei-tározó.

Ott-tó

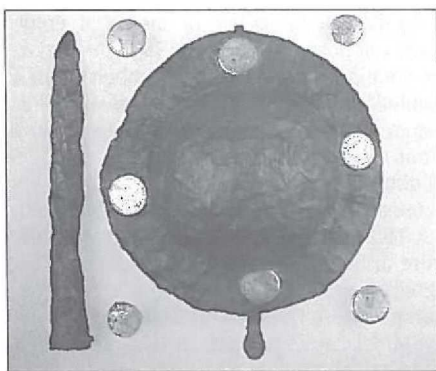
Tisza-tó

Több ezer éves települések a Közép-Tisza vidékén

A tiszaroffi árvízi tározó töltésének nyomvonalában a Magyar Nemzeti Múzeum által végzett megelőző régészeti feltárás 2006. évi eredményei

A hajdani Tisza szabályozatlanul kanyargós partján kialakult több ezer éves települések maradványai kerültek napvilágra a Vásárhelyi-terv Továbbfejlesztése keretében épülő tározó építése során.

A tiszaroffi árvízi tározó töltésének nyomvonalán csaknem 15 km-es sávján a szolnoki Damjanich János és a Magyar Nemzeti Múzeum régészei összesen 17 lelőhelyen végeztek megelőző régészeti feltárást, ahol eddig is már több száz földbe mélyített ház, verem, gödör, kemence, kút és temető került napvilágra.

Kard és pajzs (1. kép)

A földbe mélyített házak nagy része magukon viselik a pusztulás nyomait és az új jövények építő tevékenységét, aminek gazdag leletanyaga már az előzetes felmérések szerint is jelentősen hozzájárul a II-IV. században itt élt szarmata lakosság, valamint az 5. században betelepült hun törzsszövetség germán népcsoportjához tartozó gepida népesség együttélésének kutatásához. Ez a kevert szarmata-gepida lakosság olvadt be a 6. század végén a honfoglaló avarok népességébe. Ennek a gepida-avar együttélésnek egyik leglátványosabb bizonyítékát találtuk meg az egyik lelőhelyen Tiszagyenda határában, ahol egy avar szolgálatban álló nemzetiségű sírját találtuk meg a régi Tisza egyik holtágának medrében. A harcos mellé kétélű kardját, a spatha-t és a röntgenfelvéte-

Bronz ivóedény (2. kép)

lek tanúsága szerint ezüst berakásos vas csatos, szíjvéggel és veretekkel díszített övét, aranyozott bronz szegecsekkel díszített pajzsát (1. kép), egy nagyméretű bronz ivóedényét (2. kép) és vas lándzsáját helyezték el. A harcos, a feje mellé tett Mauricius (582-602) bizánci császár arany solidusával (3. kép) indították a túlvilági életre. A sírtól öt lépésnyi távolságra megtaláltuk a harcos veretekkel díszített felszerszámozott áldozati lovát és kutyáját.

A lelőhelyen, ebből az időszakból még két harcos sírját sikerült azonosítani, de mind-egyikét még saját korában kirabolták. Az elhunyt és lovának csontjait feldúlva, a temetkezési mellékletektől megfosztva találtuk meg.

Természetesen ebből a korszakból női temetkezéseink is vannak, amelyek között két sír maradt fenn számunkra bolygatatlan állapotban, jelezve azt, hogy milyen gazdag lehetett az a tucatnyi feldúlt sír is, amelyeket a területen feltártunk.

Az elhunyt nők vállán a korszakra jellemző geometrikus mintakincsel borított, stilizált állatfejekkel, almadin vagy vörös gránit berakással díszített, bronzból öntött ruhakapcsoló tű pár, fibula (4. kép) helyezkedik el összefogva a mára már csak lenyomatokban megmaradt halotti ruha szövetét. Többnyire a fej alá

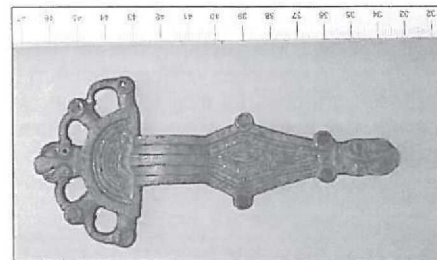

Solidus (3. kép)

vagy a varkocs végéhez közel az öv tájékára, a hajfonat ápolására szolgáló két oldalas csont fésűt mellékelnek, míg az övet ezüst berakásos vas csat díszíti. Gyakori melléklet volt a vas kés és a gyűrű is. Az egyik fibulapár egyik tagján korabeli javítás nyoma látszik bizonyítva ezen ékszerek magas értékét.

Az egymásra rakódott időszakok házai között az árpád kori földbe mélyített típus is jelen van, amelyeket nagyon szép korongolt kerámiával keltezhetünk a X-XI. századra. A sírok között is megtalálhatók voltak e házak lakói abban a két női sírban, amelyeket bolygatatlan állapotban tárhattunk fel. Mindkét esetben gazdag melléklettel eltemetett nőkről volt szó, ahol az egyiknél nagyon jó állapotban fennmaradt ezüst huzalból font karkötő (5. kép), bronzból készített plasztikus fejdíszű gomb és vésett madáralakos gyűrű, a másikonál ezüst fóliával díszített gyöngysor és vascsat került elő.

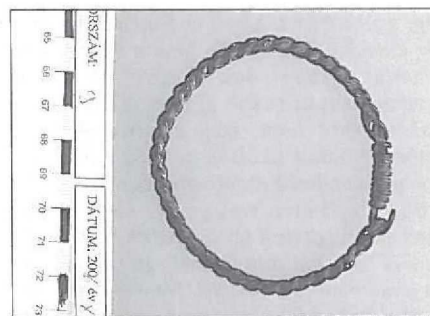
A Tisza-parti településünk több ezer éves folytonosságának egyik legszebb bizonyítékát, egy árpád kori földbe mélyített ház padlója alatt találtuk meg. A tapasztott agyagpadló egyik pontján, amelyet az egykori árpád korban élő háztulajdonos is nap mint nap takarított, egy sima csontot pillantottunk meg a fe-

Fibula (4. kép)

lület dokumentálása során. Megtisztítva a csont felületét, kiderült, hogy egy emberi koponyacsontról van szó, amelyet miután teljesen feltártunk egy középső bronzkori (2500 évvel korábbi) temetkezés három sírjának egyike bontakozott ki előttünk, látványosan szép edénymellékletekkel és bronz hajkarikával.

Tiszagyenda határában húzódó Góti-tó keleti partján húzódó töltés nyomvonalán régészeti feltárásán a korábbi sejtések - miszerint a Tisza vízjárta területeiből kiemelkedő dombokon, magaslatokon mindenütt régi településnyomok várhatóak - beigazolódtak. Feltárá-

Karkötő (5. kép)

sukkal napvilágra kerülő leletanyag előzetes elemzése is már számos új megfigyeléssel, eredménnyel gazdagítja nemcsak ennek a területnek, hanem a régió és az egész ország-rész történelmét. Árnyalja eddigi tudásunkat a szarmata-gepida, valamint a gepida-avar időszakokról.

Dr. Kocsis László
régész-szakmuzeológus,
Magyar Nemzeti Múzeum